

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

КИКИНЂАНКЕ.

Женско питање занима данас све образоване кругове толико исто као и ма које друго важно питање, које има да утиче на преображај друштва. О том питању пишу се велике расправе и нижу се многи чланци у првим европским листовима; оно се претреса у највећим парламентама и покреће се од најинтелигентнијих представника књиге и просвете, па му се ипак не види краја.

Но колико год човек више тежи, да разбистри позив женскиња на дому, у друштву и народу, изгледа, да га све више заплеће комбинацијама, које га са уског домаћег круга одводе у друштво, те једни у том питању иду до крајњих мета човековог позива па траже да га у сваком кораку на јавном пољу прати и женска глава, а други се убезекнуше од таког резоновања, па волију и да остане по старом, да женска не излази ни корака из домаћег позива свог. Између ове две крај-

ности размештена је највећа маса поборника, који у комбинацијама истичу за женски позив све нових и нових питања и некако заплећу ствар. Међутим женске су осетиле и саме, да се њихов круг делања простире и ван домаћег прага, да оне као кћери народне имају дужности и према народу свом, а као грађанке у држави и у друштву имају и на том пољу својих позива, те су прекорачиле домаћи праг и покушале, да реше то заплетено питање саме својим практичним радом и пошле су прво на пут добротворности, да хришћанском љубављу заливају културне расаднике човечанске тековине, и свет се, ево, већ после 30 година оваког женског рада, који је избио у нашој околини и држави почео дивити и клањати издржљивости и пожртвовању женском на том првом кораку њиховог дивног рада те отуда почео високо ценити и уважавати заслуге њихове на пољу друштвеног преображаја.

Код напреднијих и већих народа излазе женске већ као самосталне чињенице у друштву и показују дела пуна хвале и дивљења. На колумбовој изложби у Чикагу, од пре пет година окушале су женске своју умну и културну снагу у пуном жеку, те су посведочиле, да су и оне кадре уздићи и пољепшати културне тековине мушке стране.

Кад се дакле у једном народу појави у женској друштвеној половини жеља, да изађе из уског домаћег оквира па да се покаже и као раделица на јавном пољу, то је већ знак да се женскиње у тога народа отресло примитивних појава и да је пробило кору предрасуда и избила на светлост ширег позива и задатка свог и пружа наде, да ће се тај културни живот гранати и временом плода донети народу и друштву.

Ми се можемо радовати, што су Српкиње с ове и с оне стране Саве и Дунава упоредо са најнапреднијим женскињама европског образованог друштва скоро упоредо пошле на јаван хумани рад, који најобилатије залива расад културни и просветни, јер без те особине није било, а не може ни бити праве и истините културе.

И на том пољу рада искочила је на површину у нас Срба с ове стране, прва в. кикиндска задруга, која је о Бурђеву дне о. г. прославила своју 25-годишњицу.

Ова је задруга имала сретан почетак, јер је умела да одабере и на чело свога позива да постави најдостојнију и најодличнију међу најдостојнијима и најодличнијима и Божји промисао тако је хтео, да ту најдостојнију и најодличнију одржи на челу те дичне задруге пуних 25 година,

која је своје место достојно заступала, задругу унапредила и својим лепим примером, ванредним маром и жаром за опште интересе привезала уза се све женско друштво у В. Кикинди и подстакла међу Српкињама не само у месту него и у шире наше кругове такав жар љубави и оданости за немоћно, бедно и невољно, да се данас већ и мања места дижу и спремају да пођу истим путем, и ево је после 25 година, стидно постало за сваку одличну Српкињу која није члан и потпомагач оваке задруге и њихових цели.

Ми данас имамо у нашем Српству с ове стране 28 оваких задруга и 29 у Босни и Херцеговини; а надамо се, да ће се овај број за кратко време подвостручити, јер интерес за јавне хумане и просветне потребе народа нашег расте све јаче међу нашим Српкињама, а за тај покрет имамо много да захвалимо нашим предњачицама, нашим Кикинђанкама, а највише њиховој одушевљеној, неуморној матици и председници госпођи *Нини Петровићки*, па за то застанимо мало на прагу ове прве четвртине столећа женског полета у нас Срба и захвалимо се преблагим Оцу свију нас, што нам је подарио моћи, снаге и љубави да истрајемо на том Божјем путу и да му се топло помолимо, да нам не ускрати своју помоћ и у даљем коракању по тој стази милосрђа, љубави и пожртвовања за благо и добро нашаџеног рода нашег; а уједно довикнимо тој примерној предњачици и најстаријој друзи и сестри нашој, в. кикиндској задрузи: Слава ти! а њеној неуморној начелници, *Нини Петровићки*, живила још дуго на славу, понос и добро рода нашег!

Г О Ш Ћ И.

Сами бесмо кад ми рече
Да ме твоје срце воли,
Кад посумњах твојим речма
По лицу се румен проли.

Са твог лица прочит'о сам
Да те сумња моја боли
Ја те гледну и помислим:
„Одиста ме она воли!“

Турија.

И много смо таких дана
Проводили сретно лепо,
Кад ал јуче — из твог места,
Послаше ми писмо клето.

Из писма ти читам ово:
„Црно-ока твоја вила
„(Не завидим срећи твојој)
И са мном је така била!“

Јова.

ДА ЛИ ИМА КАКУ ВРЕДНОСТ И СУБЈЕКТИВНО ПОСМАТРАЊЕ ЛЕПОТЕ?

Коме су ма и најмање познати закони естетике, тај мора да зна, да се лепота само на предметима, на стварима и на појавама у спољашњем свету може и мора посматрати; лепота, — то је нека особина чулних предмета: где дакле да се она тражи, ако не на таким предметима? Ова околност доноси са собом, да се оно што је лепо, само објективним начином може посматрати и изналазити.

Ово овако иште естетика и њени закони. Али у обичну животу, лепота се посматра и друкчије; она се посматра и суделовањем личности посматрачеве, суделовањем и његових рођених схватања и осећања. Није дакле у обичну животу само оно лепо, што је — лепо; него и оно, што за таково посматрач налази. Ово је субјективан начин посматрања лепоте предмета.

Лако је већ на први поглед увидети, да је овај други начин посматрања лепоте неоснован: лепота се на овај начин не може и не сме посматрати. Но, ако ствар са другог гледишта посматримо, морамо наћи, да и субјективно посматрање лепоте има своју извесну важност и да оно није и да не може бити безусловно за одбацавање. Ову и овакову важност субјективног посматрања лепоте, показати, и јесте циљ овога рада. —

Да би могли увидети, која је то и каква је то вредност овог посматрања лепоте, ваља из ближе да посматримо: — зашто је са естетичког гледишта објективно посматрање лепоте основано, и зашто субјективно није таково? Без овога не би нам могло бити разумљиво ни оно, што доцније изнети намеравамо.

Потпун појам о каквој ствари, може се добити само срањивањем разних прилика и околности, које се на исту односе: без срањивања нема и не може бити појмова. То исто важи и за истраживање лепоте какова предмета: хоћемо ли да појмимо, да схватимо шта је лепо, ваља ствари које се односе на исту да срањујемо на различите начине.

Код сваког посматрања лепоте могу се уочити два пута, којима се то постизава:

или се срањују поједини делови предмета између себе и са целином, или се пак доводе у везу и срањују предмети са осталим им врстама. Онај први пут, доста је неодређен, у колко је строго теоретичан, — овај други је пак јасан, јер је по превасходству практичан.

Овде ће бити говора само о овоме другоме срањивању — о срањивању предмета са њиховим врстама; о томе ће овде у толико пре бити говора, у колико баш оваково срањивање за нашу циљ и има највеће вредности. —

Не треба доказивати, јер се и тако са лакоћом увиђа, да се код сваког срањивања, мора познавати оно што се срањује: ко хоће да срањује врсте, тај мора исте поновити: друкчије о срањивању не може бити ни помена. Срањивање увек иште богатство знања, силесију искуства: што год је ово веће и обичније, тим је и срањивање сигурније.

И, познајемо ли врсте предмета, које посматрамо, — не само да нам је могуће, него нам је и лако изналажење лепоте истих. Ми н. пр. умемо пресудити: — који је човек или које је женскиње лепо; то уме учинити и најпросији човек. А зашто? Зато, што ми познајемо хиљадама људи и женскиња, па можемо да врсте срањујемо. Сасма је дакле лако судити тамо, где се врсте потпуно и темељно познају.

Али, сасвим друкчије стоји ствар, кад се не познаје оно, што чини основ срањивању: ту не може бити упоређивања онаког, каког по природи предмета треба да буде; није чудо дакле, што се код таковог стања ствари, неумесно суди, што се долази до неумесних, неистинитих појмова.

Кад човеку не достаје знања и познавања овакових, да би ипак дошао до закључка, срањује предмете са собом са оним што је његово: он посматра субјективно. Кад ми у обичну животу видимо н. пр. Арапина, ми велимо да је ружан? А зашто? За то, што га срањујемо са собом, а не са његовим врстама. Или није то субјективно посматрање и суђење кад се вели: Арапин је ружан, — јер је црн,

јер му је коса као вуна, а нос као — погача? — Да ми познајемо хиљадама Арапа, за цело не би тако судили; ми би без сваке сумње срањивали њега са његовом браћом, па би за цело морали долазити до увиђавности, да има и лепих Арапа. —

Из овога већ, држим, да се могло увидети, да се лепота само објективним посматрањем може и мора истраживати. Естетика не познаје субјективног посматрања лепоте и у колико га у обичну животу ипак има, она га не одобрава. Но да видимо баш оно, што је овде главно.

Кад се код субјективног посматрања лепоте срањују предмети са нама самима, са оним што је нама обично, са оним на што смо се навикли, онда се свакад истиче оно што је наше изнад оног што је туђе. То је сасвим нешто природно: друкчије не може бити. Таково посматрање лепоте, одржава нас на висини, оно нас одржава изнад свега онога што је страна. Важност дакле, коју има субјективно посматрање лепоте, састоји се у томе, што се њоме одржава народна индивидуалност.

Сваки народ, док год је народ, има своју индивидуалност, своје засебне особине, своје засебне обичаје и навике; истима се он разликује од других народа, истима је он, народ. Чим који народ изгуби те своје особине, он је престао живети, — њега нема више.

Међу индивидуалним особинама појединих народа, има тушта и таквих, које се држе за лепе само за то, што су наше, што смо на њих навикли, што су нам оне обичне. Нама је свима врло добро познато, да има силесија таквих ствари, које су једноме народу лепе, а другоме ружне. Одело н. пр. наше Српкиње, и ако је просто, нама је лепше, него не знам којег женскиња на свету; нашој омладини су гајде најлепша свирка, и она се не би могла слатко наиграти ни поред прве циганске банде, као поред њих. И пословица вели: волијем свога и лошега, него туђег и најбољега.

И ма да је све ово и оваково посматрање лепоте субјективно, и ма да се оно са естетичког гледишта не може одобрити, ипак, оваковом посматрању лепоте хоћемо да дамо важност, јер тежимо за индивидуалним лепотама нашега народа.

Но, овде ваља напоменути, да, као што не би ваљало неговати и ширити чисто објективно посматрање лепоте, јер би се на тај начин шкодило народном опстанку, исто тако не би ваљало у интересу наше народне индивидуалности, све само са субјективног гледишта посматрати, јер би се тиме удаљавали од вечитих истина, које се морају ценити. Крајности никада не су оправдане, не су дакле ни овде.

Из овога излази правило: Објективно посматрање лепоте има вредности само дотле, док без нужде не иде ускос вечитим истинама у свету. Лепота и треба да се посматра на оба ова начина, само ваља пазити на границе, — докле сме бити једнога, докле другога.

Ако су н. пр. шаре на везу неправилне, — ми нећемо и не смемо рећи: то је народно, то је дакле лепо; ако двориште није уређено, ако је кућа неокречена итд. — ми нећемо и не смемо казати: то је народно, то је дакле лепо. Те и такве ствари не одговарају захтевима естетике, а ни мало не стоје у вези са народном индивидуалношћу: треба их дакле исправљати.

На основи свега овога, може се рећи: лепота се у истини само објективним посматрањем предмета може изналазити; — за изналажење лепоте, потребно је велико знање и много искуство; — из недостатка толиког знања и искуства, постало је субјективно посматрање лепоте; — ово је са естетичког гледишта сасвим неосновано, али оно у многоме доприноси одржавању народне индивидуалности; — у колико се дакле оваким субјективним посматрањем лепоте доприноси народном опстанку, у толико оно и има важности.

Т. Марјановић.

С А Н А К!

I.

Тмина грли раван, зелен-гору,
А анђели мира пјесму ору;
Богињица тмине у накриљу
Лежи своје слатком, вајном миљу.

И снијева божанствене санке:
Мрзећ свјетлост, мрзећ б'јеле данке;
Мрзи слатког славујевог поја
И сокола, птичијег хероја.

Мрзи сунце, јер јој кости ломи,
Љубавника данског сује моми.
Ја је слушам из једног ђкрајка:
— Љепота је из дворова Маја! —

Дубровник VI. 1897.

Куцањ ми срца растреса груди,
Демонске снове у души буди;
Пјесма ми е' ори у срцу, души;
Ал' демон онај чаром ју гуши.

II.

Алем ми засу и очи и груди,
Санак то бјеше!... Ја се пробуди'.
У својству шмине видјех тебека;
Ал' то прохуји кô бујна р'јека!...

Санак то бјеше!... а не св'јетла јава!
Зашто ти љубац н'јесам тад дава?!
Санак ми срце млађано дира,
Немам покоја, не имам мира!

Урош Тројановић.

Д О П И С И.

Рума (*Српска женска доброшворна задруга.*)
Ове године навршује се пуно 14 година, како се у нашем месту међу овдашњим госпођама зачала племенита замисао, да се по примеру већих места и у нашој Руми оснује српска женска добротворна задруга. Ова лепа и хвале вредна замисао прешла је одма у дело, те се те године на Ивањ-дан састао привремени одбор за састављање друштвених правила. Тај одбор руководио је тада целу ствар и поднео статут на превишњу потврду.

Пошто је статут г. 1885. потврђен, то је овај одбор ревносим заузимањем спремио све, што је потребито било за прву организацију задруге, скупљајући својски и марљиво у месту и по околним селима чланице.

Но задруга није могла одмах те године приступити њеном законом ујамченом раду, но тек након годину дана и то 16. марта 1886. била је прва конституирајућа скупштина, на којој беху изабране: гђа Милица Николајевић за председницу, гђа Даница Димитријевић за подпредседницу, гђа Драгиња Маринковић за благајкињу, а г. др. Јован Шевић за тајника, а осим тога одбор од 12 чланица, ревизиони одбор од 3 чланице и 3 почасна мушка члана.

Задруга ова у првом зачетку њеном, свесна свога племенитог позива, као млада шибљика уз топлих сунчаних зрака, благе топлоте и обилне земљане влаге почела је бујним животом напредовати, одборкиње улагаху сву своју снагу,

прионуше одушевљено, да унапреде друштво како у материјалном тако и социјалном и моралном погледу, позивајући и скупљајући у своје добротворно коло свако женскиње, које имаде толико самосвести у себи, да се за таква лепа подужећа одушевити може.

Које чланарином, које пак приносом добровољних прилога и приређивањем задружних забава друштвена главница поче брзо растити, те крајем г. 1888. изнела је она своту од 800 фор. Но г. 1889. била је злокобна по нашу задругу. Наступила је чама и немар међу чланицама, некадање топло одушевљење поче се гасити, угарак је донекле тињао, док се није потпуно угасио. На огњишту, родољубљем и трудољубивим заузимањем основане задруге, у место живог пламена остаде само сухи пепео, као остатак некадање велелепне зграде, коју подигосе марљиве и вредне нежне ручице првих чланица. Тадањи одбор покушао је још једном, да поновоног полета даде успаваној задрузи, да не тоне сасвим у заборав са нехатости и немара, но у залуд беше свако заузимање одборкиња, чланице не хтедохе се више позиву одазвати, те задруга ова племенита, некада сложна, одушевљена и вредна, пуна рада као кошница пчелица, престаде битисати, да за дуго мртвим сном спава. Девет пуних година не даваше ова задруга од себе никакова знака живота. Дарежљиве руке наших одборкиња престаше делити милостињу сиромашној српској школској деци, састанака није било

више, а скупљени новац од чланарине и иних милодара лежао је у овдашњем новчаном заводу, да се множи камата на камату.

Прошле године наступила је криза у нашој задрузи, она беше на раскршћу између потпуног престанка и обнове. Таман забрујаше звона, да јој тиху смрт огласе, али се зачу из нежних грла неколицине госпођа као бивших одборкиња и часница одушевљени усклик: „станте ви попови, са погребом још нисмо готови!“ И не допустише да се ово добротворно чедо милостиње сахрани, но задахнуше је дахом истинске љубави и родољубља, да опет васкрсне, да опет започне свој хуманитарни рад. Устукнуше стари немар и нехат, отопи се лед са омрзлих срдаца некадањих чланица, задрузи засијну сунце у присоју нових нада и жеља и она се опет обнови, да настави прекинути рад.

Ревносним заузимањем дојакошње председнице гђе Милице Николајевић скупило се прошле године у месецу октобру неколико одушевљених чланица, те на том скупу закључише, да ће обновити задругу. Овај закључак за кратко време постаде делом. На том збору беху изабране вредне чланице: гђе Софија Дима, Јулка Карајанковић, Даринка Вујић и Софија Грујић да купе чланице. Оне обиђоше, као лептири по шареном цвећу, наше место те скупише 64 чланице, које нових, које бивших.

На главној конституирајућој скупштини обављен је избор часница и одборкиња. Једногласно беху изабране: за председницу гђа Милица Ни-

колајевић, за подпредседницу гђа Драгиња Маринковић, за благајкињу Јулка Хараминчић, за тајника г. др. Душан Ј. Дима. За чланице управног одбора: гђе Јелка Шевић, Анастасија Татић, Софија Дима, Вукосава Поповић, Јулка Карајанковић, Даница Славнић, Даринка Вујић, Евица Кошутић, Јулка Живановић и Софија Грујић. У надзорни одбор: гђе Ана Путник, Евица Остојић и Ангелина Ђуришић. За саветујуће чланове: г. г. др. Јован Шевић, др. Милош Николајевић и Никола Ђуришић.

Дојакошњи рад наше задруге био је од дана обнове па до данас прилично обилан. Задруга је имала 5 састанака, оденула је ове зиме 22 српска школска детета; у очи Сретења приредила је забаву, на којој је било чисте добити 48 ф, 27 нов. Задруга броји данас 64 редовитих чланица и 2 потпомажућа члана, њена главница износи око 1300 фор.

Како одушевљење код одборкиња и чланица даномице расти, то се надати, да ће одселе у задрузи све живахнијег рада бити.

Шат буде важнијих појава и догађаја у овој задрузи, јавићу у овом листу са допуштењем г. уредника. Донде пак желим, да лепа воља и готовост у наших вредних одборкиња и чланица не малакшу, но да истрају у племенитом подхвату њиховом, а награда за њихов труд биће им топла благодарност за милодаре, које пружише нашој бедној сиротињи.

У то име кличемо им: сретан и успешан вам био рад ваш!

Др. Д. Ј. Д.

НИКОЛИ.

Четир' године вечност те грли
Црна ти земља тело покрива,
Четир' године бол не умрли
На мојој души камење скрива.

Природа живи, умире, пада
И опет с нова живот се буди,

Београд.

А са њом ниче и моја нада
Да ћеш ми доћи чим зрак заруди.

И зора свиће, нестаје, бега
А ноћ са мраком на земљу стиже,
О, неће, братац, никада доћи,
Тужно јецање кроз ноћ се ниже.

Милица Петровићева.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју 17. редов глав. скупштину 18. (30.) јануара о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке

Радовановићке. Скупштина је била заказана за 2 сата после подне, а отворила се тек у 3 сата, јер се нису биле искупиле чланице у довољном броју до то доба. Кад се скупштина отворила учињен је прво

помен упокојеним чланицама *Анки Павловићки* и *Изабелы Регењијевој*. Скупштина је устајањем и изразом: бог да им душу прости, одала почаст и завела у записник тугу своју за покојницама. За тим се читао опширан извештај одборски о раду његову у прошлој години у коме се као најважније спомиње, да је овдашња срп. правосл. цркв. општина примила на себе друштвено забавиште као своје, али је оставила и даље овом друштву сву бригу и сав надзор око те школе. Напомиње се у извештају и то, да је забавиља *Катица Максимовићева* положила испит из српског језика у сомборској учитељској школи и да ће сад бити стална. У забавишту је било уписано прошле школ. године 103 детета: (49 муш. и 54 жен). Од тих је изостало 20 у течају године. Међу овом децом било је 84 православне, 11 рим. кат. и 3 јеврејска. Бесплатно је примљено 6 деце, а остали су плаћали по 50 н. месечно, те је с те стране утекло у друштвену благајну 234 ф. 75 н. — Извештај напомиње даље, да је задруга учествовала прошле године у две прославе: при умировљену учитеља *Уроша Лугумерског* и при 25 годишњој прослави месног ватрогасног друштва. Била је заступљена и на годишњим јавним испитима месн. основ. жен. школе, а у управном одбору за месна комунална забавишта са две чланице. Напомиње, да су по примеру ове задруге вољне *Српкиње* у *Ст. Футогу Нов. Градишци* и *Осеку* да се удруже и затражиле су на углед правила овог друштва. *Футошкиње* и *Осечкиње* су већ удружене и отпочеле су свој племенити рад. — Из извештаја се види да је друштво имало 3 почасна члана, 147 редовних и 1 потпомажућег: а имање је друштвено порасло за прошлу годину са 886 ф. 87. н. те се затекло на крају године: 6290 ф. улога 168 ф. готовине и кућа у вредности од 14.000 ф. Цео капитал друштвени износи 20.453 ф. 92 н. Друштво је добило, мимо забаве, у течају године 156 ф. 94 н. добровољна прилога. Издао је на потпоре сиротим приправницама: 310 ф. 62 н.; на милостиње: 435 ф. 20 н. на забавиште: 1089 ф. 48 н. и 13 ф. 05. н. на чланарине, остало на порез, послугу и т. д. О цело-

купном свом примању и издавању издао је одбор посебан штампан извештај, који је разаслат свим чланицама и свим оостраним задругама и јавним листовима. — Одбор је известио, да је на позив в. бечкеречке задруге издао своју изјаву и објаснио је, шта га је руководило, те није пристао на предлог те задруге у погледу оснивања тикачке творнице, што је скупштина примила на одобравајуће знање. После тог извештаја, читан је извештај прегледачког одбора о рачунима друштвеним из прошле године и скупштина је примила све то на одобравајуће знање и увела у записник признање одбору и благајници *Софији Јефтићки* на њиховом труду и раду.

Скупштина је примила једногласно и предлог прорачуна за ову тек годину, по коме је утврдила примање и издавање на 2750 ф. а. вр.

Код избора часника ишло је све акламацијом и изабране су поново за начелницу *Јулка Радовановићка*, за подначелницу *Кат пл. Новићка*, пошто се досадања гђа *Христина пл. Новићка* са породичних околности није никако могла даље да прими те почести. За перовођу: *А. Варађанин*, за прегледачице су изабране поново: *Јелисавета Марковићка* и *Марина Завишићка* а на место гђе *Кат. пл. Новићке*, која је изабрана за подначелницу, изабрана је гђа *Љубица Моловићка*. У одбор су ушле на даље две године све досадање, а наиме: *Ирма Адамовићка*, *Милева Аничићка*, *Милева Косировићева*, *Љубица Матићка*, *Даница Милићка*, *Јелисавета Павловићева* и *Ана Стерио*. За одоставерење записника изабране су гђе: *Ирина Барако*, *Марија Вучетићка* и *Душица Радуловићка*. Скупштина је увела у записник захвалу часницима и одбору на њиховом савесном раду и великом труду и разишла се у 4 сата са живела председница.

П а н ч е в о.

(Свршетак).

Добротворна Задруга *Српкиња Вел. Бечкеречких* обратила се на све задруге *Српкиња* у земљама *круне св. Стевана* с предлогом да се заједничким средствима оснују тикачка школа и радионица зарад унапређења наше домаће индустрије.

Одбор је узео у претрес овај предлог, и после свестраног савеловања решио је, да се одговори, да не можемо бити за оснивање тикачких школа и радионице с једне стране стога, што је познато да је и сама држава која располаже с много већим средствима, морала такве радионице напустити, а друго, што смо мишљења, да се на тај начин не би наша народна домаћа индустрија унапредила, али да смо ипак благодарне драгим сестрама Вел. Бечкеречкињама, што су ову ствар покренуле те ће се зар наћи пута и начина како ће се у истини а на практичнији начин постићи оно, што наше драге сестре, а и ми с њима заједно постићи желимо. Радујемо се, што видимо, да се у том смислу изразила и познати стручњак у овој ствари, наша врло уважена почасна чланица гђа Савка Суботићка.

На малу Госпојину одржана је друштвена „Слава“ на врло свечан начин. У св. савској цркв. општинској дворници освећена је водица а свечарски колач пререзао је преч. г. С. Стојшић, прота са потпредседником гђом Милесом В. Ђурчин, за тим је перовођа са пригодним говором поздравео задругарке. Славно цркв. певачко друштво са уваженим својим коровођом г. М. Топаловићем указало је част овој задрузи тиме, што је при овој свечаности одговарало на јектенија.

На Крстов дан, приређен је први пут парастос умрлим члановима, којих на жалост већ 13 бројимо. Парастос су одслужили преч. г. С. Стојшић, прота и пароси Д. Радуловић и А. Милошевић а на јектенија одговараше г. М. Топаловић са вишом дев. школом. Овај чин пијетета према умрлим задругаркама и члановима, многим је изазвао сузу жалосницу а одбор је решио, да се на овај дан сваке године одржава парастос покојним члановима. Свима који указаше своју пажњу према задрузи тиме, што суделоваше на овим свечаностима, нека је и овом приликом изражена топла захвалност.

Имање задружно при крају 1897. год. беше фор. 2063.68, од које своте на фонд друштвени пада фор. 1940.6, према томе фонд се у прошлој години увећао са фор. 393.94.

Гђе прегледачице рачуна прегледале су задружну благајну 7. априла и 5. октобра и по сравнењу с рачунима нашле су, да је све тачно, исправно и у потпуном реду, што је заслуга гђе Даринке К. Милутиновић, благајнице, која од постанка ове задруге са истрајном вољом и разумевањем врши ову доста тешку почасну дужност, с тога смо дужни и овом приликом изрећи јој на томе наше најтоплије признање.

Ето Вам гђе задругарке кратког прегледа о раду одбора у минулој 1897. години.

Одбор се старао, према скромним материјалним средствима да што боље одговори свом племенитом и човекољубивом задатку, он је у духу хришћанске љубави чинио дела милости, потпомажући бедне и невољне, утирући сузе ојађенима, дајући потпору одличним ученицама, да данас сутра што боље послуже просвети нам народној.

На Вама је гђе задругарке да помогнете, да се овај тако племенит и користан рад по наш народ што боље развије, а то ће се постићи, ако будете у лепој слози а сестринској љубави и од сада пријањале и одушевљавале се за ову нашу задругу која је тако рећи у повоју. Велико је и пространо поље рада пред Вама. „Ви сте позване — као што вели један одличан наш родољуб — као добре мајке, верне љубе и миле сеје наше, да олакшате мушкима бреме и да с њима понесете терет оште народне бриге, јер као што човек сам без жене не може постићи свога задатка, тако и народ не може остварити своје идејале, док му у том не помогну и његове женске главе“. Па стога на страну са увређеном сујетом и лепореким истицањем ситних обзира, који често хоће и саму ствар у присенак да баце а надтичите се у стварном делању и понесите заједнички светли барјак моралног препорођаја нашег народа у чему баш жењскиње ваља да предњачи — а од чега зависи опстанак наш, па ћете и нехотице измамити признање у противника ове установе, јер ће дела само за Вас и задругу јасно и гласно говорити.“

Извештај овај који је с великом пажњом саслушан, узела је скупштина на одобравајуће знање и на предлог гђе Евице К. Бошковић изрекла је одбору своју благодарност на ревности и труду око напретка задруге. Исто тако узет је с одобрењем на знање извештај прегледачица о стању благајне за 1897. годину, а предлог за прорачун 1898. год. одобрен је.

У одбор су поново изабране гђе: Ана К. Милутиновић, Јелена Радосављевић, Јелена др. П. Марјановић и Даница др. С. Јовановић, а за прегледачице рачуна на годину дана изабране су гђе: Емилија Павловић, Катица Ј. Јовановић и Јелена др. М. Киш. За одостоверење записника одређене су гђе: Евица К. Бошковић, Даница М. Стефановић и Анка Атанацковић. Пошто је дневни ред био исцрпен, потпредседница гђа Милеса В. Ђурчин, захваливши се задругаркама на љубави, коју према овој задрузи указаше дошавши на скупштину, затворила је седницу. — Д —

Митровица.

Према закључку IX. одборске седнице „Српске Женске Добрстворне Задруге“ у Митровици, држане 31. децембра 1897. одржана је 18. (30.) јануара т. г. II. редовна главна скупштина.

Пошто се искупило 15, словом петнаест чланова, отворила је скупштину потпредседница. Према установљеном дневном реду, читао је тајник извештај одбора о свом раду у минулој години. Овај извештај у главном је ово:

Одбор је држао у току године девет седница. Закључио је, да се одржи на други дан ускрса забава у корист своје благајне. У ту сврху обратио се одбор на овдашње српско црквено певачко друштво и месну дилетантску позоришну дружину. Но пошто је дилет. позоришна дружина већ закључила да сама приреди дилетантску позоришну представу у корист отплате своје позорнице, морао је одустати одбор од своје намере и одложити забаву за згодније време. Други пут је закључио одбор да приреди забаву на Малој Госпојини. Ради тога се обратио и на неке чланове народног позоришта, да суделују на забави; но пошто је народно позориште мо-

рало овамо доћи баш о Малој Госпојини, а да не би задруга изложила своје чланове сувишном трошку, одустала је по други пут од држања забаве и одложила је на св. Стевана (трећи дан Божића). На св. Стевана одржала је наша задруга забаву, која је испала на опће задовољство, како месног грађанства тако и страних гостију¹⁾ Од ове забаве добила је задруга и чиста прихода до 100 форината. Највећих је тешкоћа било да се изведе ова забава. У чему су се састојале, сви знамо. Само се надамо, да се тако шта више неће моћи никад код нас догодити.

На Велику Госпојину ове године осветило је српско црквено певачко друштво у Брчком своју заставу па је позвало и нашу задругу да суделује на њиховом слављу. Пошто није могао нико од наших чланова суделовати на братској свечаности, умолили смо њиховог председника певачке дружине, да заступа нашу задругу на овој свечаности и послали смо им 1 дукат. У току ове године добила је наша задруга позив, да се оснује и овде друштво црвеног крста. Одбор је ову ствар свестрано испитао, али се позиву није могао засад одазвати ради тога што је тврдо уверен, да кад би иницијативу у тој ствари узела наша задруга, не би нашла одјека на другој страни; сами пак ми не би могли никако одржати двоје. С тога нисмо могли за сад прихватити ову племениту установу; шат наступе повољније прилике кад ће се моћи и то остварити.

У току ове године захвалила се гђа Ана Јанковића на председништву изјавивши, да јој није могуће вршити дужности председнице онако, како би она хтела и како би требало пошто су јој породичне околности такве, да је већи део на страни. Одбор је са жаљењем примио оставку своје председнице. Дужности председнице вршила је до ове скупштине потпредседница гђа Ленка Гл. Мијића са пуно воље и ретким одушевљењем.

¹⁾ Не можемо а да и овом приликом не изјавимо највећу захвалност гђицама и господи који су суделовали на овој забави: Ленкици Драгутиновићевој, Милени Искрићевој, Катици Мијићевој, Мари Радовановићевој, Јовану Волфу, Вукашину Ђукићу, Александру Каракашевићу (из Земуна) и Пери Кристићу. Што је први део забаве онако сјајно испало, њихова је заслуга. Хвала им за то!

Потпоре овдашњим сиротама издано је ове године више него у минулој години; издано је 130 фор. Тако исто поклоњено је овдашњим сиротама о Божићу дрва за 31 фор.

У овој години које сеобом из места, које што су се исписали из задруге изгубили смо 16 чланова. Уписале су се и примљене су за редовне чланице у овој години: Вујашковића Зорка, Блаженчића Милева, Искрића Христина, Георгевића Мила, Куваловића Еуфимија, Курајића Катица, Марковића Софија, Панајотовића Ружица, Радошевића Љубица, Рокнића Софија пл., Стојановића Милева, Чалића Цвета и Чобанића Олга свега 13. Преминула је Христина Гамршек. Данас броји наша задруга 77 редовних чланица са уплатом од 3 фор., 18 потпомажућих чланова са свотом од 32 фор.; редовна чланица гђа Марија Јоановића приложила је за спомен своје преминуле тетке Христине Васиљевић 25 форината. У току године добила је наша задруга добровољног прилога од српског есконтног деоничарског друштва у Митровици 20 фор. и од више прилагача 9 фор. 10 нов.; капиталисана камата на главнице уложене у 4 овдашња новчана завода износи концем године 114 фор. 03 нов. Кад се одбију трошкови које је имала наша задруга ове године наиме: месечна милостиња сиротама, за дрва, штампу и т. д. имамо концем године чиста прихода 330 фор. 52 новч. Кад се овом дола новац из минуле (1896.) године у износу 2511 фор. 20 новч. има данас наша задруга 2841 фор. 72 новч. уложена у 4 овдашња новчана завода.

Пошто је скупштина примила овај извештај на знање, прешло се на избор управног одбора на једну годину и то: председнице, потпредседнице, тајника, благајника, 12 одборница и 4 чланице за прегледање благајне и рачуна. После дужег саветовања скупштина бира за председницу гђу Зорку Ивковића досадању ревносну одборницу, за потпредседницу гђу Мијићку Ленку (која је и до сада ту дужност обављала), за благајкињу Зорку Бороту, тајника Д. Радошевића, за одборнице: Баришића Ангелину, Бојкића Ленку, Вујића Олгу, Драгутиновића Марију, Јоа-

новића Марију, Јовановића Емилију, Милекића Љубицу пл., Панајотовића Марију, Прокића Милу, Радошевића Љубицу, Секулића Јелисавету и Сретковића Јелену. (Исте дакле као и у минулој години осим једне). За прегледање благајне и рачуна изабране су: Баришића А., Јовановића Ем., Прокића М. и Радошевића Љ.

Пошто није било више никаквих предлога закључена је скупштина.

*

Навршило се две године од како је основана у Митровици „Српска Женска Добротворна Задруга“. Према нашим околностима можемо рећи, да је доста напредовала. Кома припада за то заслуга? Можемо слободно рећи одбору, јер су у њему скупљени заиста најревноснији и најодушевљенији чланови задруге. Да није њих, наша би задруга већ малаксала, нестало би је. Многи члан мисли, да је доста учинио ако плаћа редовно чланарину, а долазити у скупштину сматра за излишно.²⁾ А ту им је једина прилика, да се о добру и напретку задруге поразговоре и посаветују. Ту би показали, да им ова установа лежи заиста на срцу а да нису чланови може бити само за то, што не могу да се изговоре а тим би дали још више воље и одушевљења за рад онима који су у одбору. Хоћемо да верујемо, да више не ће бити тако. Одбору желимо, да сложено и само у споразуму са свима својим члановима истраје у раду око бољитка и напретка задруге.

З а г р е б.

Као прошле године, тако и ове одлучио је управни одбор „Загребачке добротворне задруге Српкиња“ да о Васкрсу дарује сиромашној деци српске аутономне школе одело и обућу. Управни одбор у држаној својој седници 17. (29) марта под председањем своје председнице пресв. гђе Катинке баронице Живковић донео је закључак у тој ствари, те је вотирао 140 фор. на одевање и обување сиромашне школске деце, коју ће школска управа одредити. Одело и обућа разделиће се деци на вел. суботу пре подне у присутности управног

²⁾ Отуд се да разумети, зашто је од 77 редовних чланова дошло на једину, годишњу скупштину 15!

одбора добротворне задруге. У истој седници одређена је месечна потпора једној ученици.

Већ је две године, како добротворна задруга заједно са српским певачким друштвом приређује Св. Савску беседу, те је и ове године сјајно успела. И ако је било управо огромних трошкова, ипак је остао вишак од 210 фор. 27 новч.

У овој текућој години приступило је

задрузи леп број нових чланова и то: 1 оснивач, 24 ред. чланице, 46 потпомажућих чланица и чланова, те према томе има свега ова задруга 18 оснивача, 115 ред. чланица, 90 потпомажућих чланица и чланова, свега 223 члана.

Управни одбор намеран је обратити се свима добротворним задругама Српкињама у држави са једним важним питањем, што ће наскоро учинити.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА

Срески учитељски зборови. Бачки епархијски школски одбор наредио је, да се од ове године заведу у Бачкој срески учитељски зборови, где би се учитељи наши међусобним обавештавањем унапређивали у својој радњи и у своме знању. Таки зборови су већ одржани у Н. Саду за новосадски протопопијат и у Ст. Бечеју за тај протопопијат, а затим ће доћи ред и на сомборски протопопијат. Учители и учитељице радо се одзивају овој уставови, која је пропуштена била за више од 20 година и ми се надамо, да ће ови састанци и договори донети школи и просвети нашој лепе користи.

Србија. На Великој Школи у Београду било је прошле школ. године уписано 479 ученика, међу овима је било 21 редовна и 12 нередовних ученица, свега 33. Свршило је пак ту школу прошле школ. године 86 ученика. Ученице се одају поглавито филозофској струци и постају учитељице на вишим женским школама.

Русија. У својим великим варошима завела је Русија тако зване *народне универзитете*, где долазе људи на предавање из руске историје и књижевности, из опште историје, географије и геологије, зоологије ботанике и других наука. Ова су предавања удешена за оне, који су свршили школе прописане за универзитетске науке, а нису могли да посећују ове. За сад су отворене такве продужне велике школе на пет места у Петрограду и посећује их 2280 слушалаца. Успех је врло повољан, јер број слушалаца једнако расте и мораће се отворити и више таквих предавања. Знање се овим најбоље шири у народ и стиче се велика интелигенција.

Француска. У овој земљи ради се већ од 1882. год. и школом против алкохолична (опојна) пића.

Тамо се говори деци још у основним школама, колико зла и опасности наноси на свет опојно пиће, па ипак је тужба да та зараза напредује тамо. Постоје тамо и два велика друштва за уздржавање, па не помаже ни то, јер год. 1830. долазило је на једног становника само 1 литра чистог алкохола, 1883. г. скоро 3 литра, а 1893. године већ 4½ литре на душу. Ал с тим расте и број душевно болесних, који баш од тога поболевају. У времену од 1866—1875. године било је просечно на годину 713, а за време 1893. г. било је већ 3385 таквих болесника у земљи. Међу злочинцима беше од стотине 75—80 који су допали зла са алкохола. У земљама: Швајцарској и Норвешкој, где опада та сраст, опадају и ове болести и ови злочини. Ваљало би и наш учитељски свет, да ради свим силама, против овог зла, које се увукло у наш народ, па ће одмах и здравље и поштење и материјални напредак поћи на боље.

Швајцарска. Женска задруга у Швајцарској умолила је владе свију кантона својих, да заведе у свим својим женским школама обавезно теоријску и практичну наставу у *кућењу* (домаћој економији). Дружина се жали, како тамо нестаје воље и љубави за домаће послове и упућује на успехе те наставе у Немачкој и Базелу (Швајцарска). Они износе и план и препоручују, да се заведу течајеви од 5 месеци по 2 вечерња сата недељно, а трошак би био 4—5 ф за сваку ученицу.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Изишао је из штампе и разаслат повереницима *Забавник* српске књижевне задруге. Свеска прва, с овом садржином: Обломов, роман у четири дела, написао Иван С. Гончаров, превео с

рускога Милован Ђ Глишић; Богородичина црква у Паризу написао Виктор Иго, превео с францускога Душан Л. Ђокић; Оргуљаш из Поникла написао Хенрих Сјенкјевич, превео с пољскога Радован Кошутић; Сведи ратују, приповетка, написао Ђовани Верга, превео с талијанскога Симо Матавуљ; Јолантини сватови, приповетка, написао Херман Судерман, превео с немачкога Хенрик Лилер. — Од „Обломова“ и „Богородичине цркве“ има у овој свесци по пет табака, и ови ће се романи настављати целе године „Оргуљаш из Поникла“ и „Сведи ратују“ свршени су у овој свесци, а „Јолантини Сватови“ свршиће се у другој. — Годишња претплата за чланове Српске Књижевне Задруге износи 4 дин. или круне, за нечланове 7 динара или круна. Претплата се полаже код истих повереника, код којих и улог за редовна издања Задругиних књига.

Нови српски листови. У Вел. Кикинди покренут је нов лист „Србадија“ од дружине „Србадије“, а уредник ће му бити *Штеван Тушановић*. — У Суботици покренуо је под својим уредништвом и власништвом г. *Др. Душан Петровић* нов лист „Бачванин.“ Онај у В. Кикинди излазиће двапут недељно а вредиће годишње 6 фор. а за Србију 16 дин., а овај у Суботици, излазиће једанпут недељно и вредиће 4 ф. годишње, а за Србију 10 динара. Оба су листа намењена јавној потреби народној.

Денамерон, свеска дванаеста, књига друга, издаје уз сарадњу сарадника „Бранкова Кола“ уредник г. Паја Марковић Адамов. Српска ма настирска штампарија у Срем. Карловци 1898. Цена 20 нов. од свеске.

— Српска књижара и штампарија *Браће М. Поповића* издала је пет малих приповедака за зрелију омладину од *Христофа Шмиша*, ради поуке. Прва свеска носи наслов: „Ускршње Јаје“ превео *Коста Миодраговић*, Сремац. Цена је 8 н. Остале носе наслов: „Голуаче“, „Најбоље наследство“, „Дрвени Крст“ и „Пожар“, и свака вреди 5 нов. или 10 пара дин.

— Блаженоупокојеном архиепископу београдском и митрополиту Србије *Михаилу* у спомен. Ријеч на парастосу у саборној цркви новосадској 15. фебруара 1898. говорио протопресвитер Јован *Вучковић*. Цио приход ове књижице иде на споменик Митрополиту Михаилу. Штампано трошком А. Пајевића. У Нов. Саду, штампарија *Ђорђа Ивковића* 1898. Цена 8 н. или 15 пара д.

О српским народним и просветним идеалима. Беседа дра Војислава Бакића ректора Велике

Школе. Држана на дан св. Саве 1898. г. Отштампано из „Учитеља.“ Београд. Штампано у државној штампарији краљевине Србије 1898.

Ускршња Јаја приповетка за децу од *Христофора Шмиша*. Издаје књижара Јована Радака у В. Кикинди. Цена 15 нов.

Из Српске књижевности слике и расправе од дра Милана Савића. У Нов. Саду. Штампарија српске књижаре *Браће М. Поповића* 1898. Писац је штампао то о свом трошку за своје пријатеље и поштоватеље.

Како се подиже рацијонално пчеларство у Трједници? Грађа за историју пчеларства. Прештампано из „Србобрана.“ Српска штампарија. Загреб 1897.

Главни Каталог издавачке књижарнице и штампарије Јована Радака у В. Кикинди код св. апостола „Ђирила и Методија.“ Сопствена штампарија. На захтевање, шаље се овај каталог бесплатно свакоме, ко жели из те књижаре наручити књига, мапа, глобуса, школских учила, икона, тискавица за школу, црквене и приватне потребе и т. д.

— Изишао је **Летопис** „Матице Српске“ за 1898. г. свеска друга. Цена је овој књизи 70 н.

— Од књига за народ, што их издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића изишла је свеска 76. и 77. под насловом: **Оцеви и деца**, приповетка за народ написао *Стеван Мамузић*. Цена 10 нов. свакој свесци.

— Изишао је позив на претплату на ове књиге:

1. **Куга у Срему** 1795. г. од дра Радивоја Симоновића, лекара у Сомбору. Ову је књигу наградила „Матица Српска“ са 150 фор. а. вр. Књига је од 9 табака и вредиће 1 фор. или 2 динара. Рок претплате до 15. маја 1898. Скупљачи добијају 11. књигу или новац за њу. Претплату примају књижаре: *Браће Јовановића* у Панчеву, *Арсе Пајевића* у Нов. Саду, *Миливоја Каракашевића* у Сомбору и *Мите Стајића* у Београду и писац прима претплату. Књига ће изаћи јуна месеца о. г.

2. **Испитни дар.** Радоје Вуксан, матурант учитељске школе у Пакрацу, намеран је, да прештампа под горњим насловом своје четири приповетке из „Споменка“ и „Голуба“ под насловом: **Доброта побеђује**, **Удовичина кућица**, **Срећа из понора** и **Зимско весеље**. Изнеће 3—3½ штампана табака а цена је 20 нов. или 50 пара д. Скупљачи добијају уобичајену награду, а књижари рабат. Две трећине чистог прихода наме-

њује писац *поучном пушовању првих машуранаша* ове обновљене учитељске школе у Пакрацу.

3. *Хумористичне приповетке*. Својим бившим друговима приређује Душан Пештанац своје шаљиве приповетке, којих има 9 на броју, а цена ће бити 30 новч. Претплата се шаље у Шимановце, Срем.

ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЛЕШКЕ.

Заустављање крви. Често се догађа, да се међу домаћима нашим десе велике телесне повреде или да се посече крвна жила, те постане опасност по живот. С тога се препоручује, да се за такве несретне случајеве спремно држи у кући салицилована памука и гвожђани хлорид, који се могу добити у свакој апотеци. За случај потребе и док не би лекар дошао метне се на рану лопта памука која је натопљена овом течношћу и за тим се притисне на рану и добро веже, крв ће одмах престати.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Како се позна јаје да је снорашње (фришка). Ваља гледати јаје према светлости; да се боље види, метне се шака горе над јајетом. Фришка јаја су по среди провиднија, а на крајевима тавнија, а старија су на против на крајевима провиднија, а по среди тавнија. Поред тога виде се у старија јаја по крајевима неке тавне тачке.

Што су те тачке веће, тим је јаје старије. Кад јаје дуже лежи мирно спусти се жуманце на љуску, али кад га тресемо дође опет на своје место. Покварено се јаје мућка и није провидно.

Да крава даје више млека, зависи од много којечег, зависи од хране, од неге и од саме муже. Особито ваља пазити код првотелкиња да се што дуже музе, јер ће после трајати млечност све дуже. Где је мало крава, ваља да музе увек једна особа, а код више крава ваља поделити тако, да не замори једну особу, јер ваља сваки дан измусти. Неки енглески привредник приповеда, да је своје краве двапут дневно чешао чешагијом и четком чистио, па је онда напустио то 14 дана; а у храни није ништа иначе мењао, па је за то време добио 11 литри мање млека од сваке поједине краве. Кад је поново отпочео то, краве су опет по старом давале млека. Види се дакле, да има силна уплива на количину млека чистоћа; а то је најјевтиније средство. Краву ваља мусти све до 6 недеља пре но што ће се отелити.

Да се живина брзо угоји ваља је кљукати грашком, али грашак ваља пре тога да стоји 24 сата у води, да омекша па да се лакше и брже свари у стомаку. Кад се живина кљука, ваља да има довољно свеже воде. Живина у мрачним одајама пре се угоји него на светлости али опет она гојена на светлости има укусније месо.

ДНЕВНИК ЈЕДНЕ МЛАДЕ СРПКИЊИЦЕ.

(Свршетак.)

12. септембра 1892.

Данас бејаш по одласку Јовановом некако свечано расположена.

Приповедао ми је један одломак из историје српског народа; који мени до сад беше најмање познат, приповедао о ослобођењу српског народа испод турског јарма. Његове одушевљене речи беху за ме таласи Јордана, који свираху и последње каламке туђинштине са моје душе, и у којима се ја крстих, да у будуће живим за оно за што сам се и родила, т. ј. да будем права кћи народа свога!

3. октобра 1892.

Данас сам уранила и залила теткино лепо цвеће, па онда узела ручни рад да се њиме

мало позабавим. Ни уз какав посао се не може тако пријатно сневати на јави, као уз омиљени ручни рад! Да ли је Јован опазио да ја нисам наспрам њега равнодушна? . . . Ни ја до душе не добих од њега никаква знака љубави, али за то опет верујем да сам му мила, верујем силније, но да ми се безброј пута заклињао! . . . Ал збиља, Јован нас не походи већ од неколико дана! . . . и ја осетих неку чежњу при том да бар говорим о њему, и тек да упитам тетку камо Јована за ово неколико дана, али ме теча у том претече.

— Нема времена за посете, — одговори тетка; — спрема се у просидбу! . . . —

Добро што после овог одговора тетка изиђе, те ја остадох сама; иначе би чула уздах сломљеног нада и скамењеног бола — бола који сузе нема! Много ли си живило ти, бедно срце моје, за овај кратки низ година! . . . Два разочарања памтиш ево већ, а то је доста и за најдужи век! И ја се тврдо реших да још данас отидем моме оцу, да посветим мој живот његовим старим данима, и без помисли на тако варљиву срећу животну! Кад то саопштих тетци, учини ми се да јој се указа осмех на усти, али не хтедох веровати у њезин осмех, кад мени срце пуца од бола! . . .

Још ми тетка рече да се спремам брзо да после ручка одмах пођемо на пут, јер она хоће да ми буде сапутница! . . .

4. октобра 1892.

Синоћ стигосмо касно дома. Тетка се дуго и рекла бих о нечем пријатном разговарала са оцем, јер се заговорише толико, да прекидоше разговор дубоко у ноћ. Ја се повукох у своју собу, где ми тек пред зору сан мало јаде утиша. Око подне добисмо госте. Дошао је теча и — он! Запросио је свечано моју руку! На тетчино питање о мом пристанку, приђох јој, радосно је загрлих и пољупцима укорех за јучерашње јаде које ми је допринела за то, да ми давао у толико већу радост причини.

— Све сам унапред тако удесила, — шепуташе ми тетка, — да те мало намучим, да научиш већма цевити ову срећу, коју си пређе тако презриво одбацила! . . .

Како је добро расположење међу свима владало, то се развезе живахан разговор, а ја нерасположена да у њ учествујем, одох у своју собу и утонух у мисли. Мало за тим појави се на врати Јован. Мора да ме је затекао врло тужну, јер ме и он скоро тужно запита:

— Ви као да нисте сретни, госпођице? —

Ја му погледа испитујући у очи, као да хтедох у њима прочитати чему се имам надати после овога што му намерих рећи, опроштају или осуди. Глас из срца као да ми прошапута: или једно или друго, биће праведно! . . . Ја се охрабрих и рекох:

— Била бих и одвише срећна, када бих била вредна те среће! . . . Ви захтевате од сапутнице живота Вам, племениту душу и чисто срце, једном речи праву Српкињу, — али ја не бејох увек та. И испричах му све, па и борбу оне кобне ноћи. . . .

Т. Бечеј.

— Госпођице! — поче он дирнут мојим причањем; — кад сте Ви у оном првом млађаном заносу умели победити срце своје, зар да ја у томе не налазим довољно јемства да ћете и у будуће свако питање части решавати као права Српкиња, и да ћете увек бити јунак као и оне ноћи! —

— О мој Боже! Оно што ми је као сињи терет почивало на срцу, оно што ми не даде да се потпуно одам мом новом блаженству, оно је умео на мени да узвиси он, и да тиме облагороди душу моју! . . . О, како сам га у том тренутку уважила!

18. новембар 1892.

Заузета сам послом толико, да једва доспем да прибележим у дневник две три речи из овога доба, које песници и непесници сматрају најлепшим у животу! Срећа што смо течу приволили да тетка остане до самих сватова код нас, иначе би ме бриге обузеле тако, да не бих имала кад ни да се одам слатким сањаријама. Данас је тетка имала пуно посла наређивањем и упутством шваљама, а мене је оправила у моју собу са читавим спратом помодних листова, да из њих изаберем шта ми се најбоље допада за бело рубље, за тако звану „визитклајд“ и друго. Ја сам међу тим сасвим мирно положила не дирнуте базаре на сто па се одала размишљању.

Сравњивах мој некадашњи идеал са овим садашњим.

Сравњивах онога туђинца са овим Србином! . . .

И нађох да онај умеде да заводи са правога пута, а овај да обраћа на прави пут! . . .

После утонух у снове и маштаније, у којима бејох толико блажена, да се чудих како пређе нисам ни помишљала, колико срећна може да буде вереница једнога — трговца!

7. априла 1894.

Мало час оправих пријатељици писмо овога садржаја:

Драга моја! Што ми је већа срећа, то су ми писма све краћа. Ма колико ти ово друго било непријатно, знам да ћеш га вољно подносити ради оног првог. Јован је отишао у К. на збор, куда ја не могох отићи рад једне слатке и миле сметње, која ми налаже да и ово писмо што пре завршим. Мој мали синчић јавља, да се из блаженог сна пробудио, а под утиском тог милог гласа твоја пријатељица заборавља на своје успомене, на цео свет, на саму себе, а у души је свесна само једнога, да је сад срећна љуба и још срећнија мајка, — сриска мајка!

Д. Неранчић-Брашованова, Златица.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Вереници. Ђерка нашег адвоката г. Ђорђа Вукичевића *Олга*, верила се с велико-поседником осечким *Карлом Рудолфом Шмишом*. Нека им је сретно!

Прослава. Српско калуђерско друштво у Србији хоће ове године јула месеца да пошаље у светогорски манастир *Хилендар* своју депутацију која ће тамо прославити *седамстогодишњицу* те задужбине славних наших Неманића.

Међународни конгрес лечника састао се ове године у Мадриду, шпањолској престоници. На томе је конгресу држао чувени професор *Беринг* предавање у коме је изнео свој нови проналазак *серум против туберкулозе*. Држи се да је ово досад највећи успех медицине, јер се овим новим серумом туберкула, и кад је застарела, поуздано лечи. Осим тога држао је предавање и професор *Финклер*, који је пронашао *вештачко беланце*, што ће у исхрани учинити велики преображај.

Султана Цијукова питомица добротворних задруга Српкиња, изучена конзерваторскиња у певању и од 3 године оперска певачица у Мајнцу у Немачкој удала се и већ венчала у Берлину са тенористом *Фрањом Костом* и опростила се за увек с бином и заменила глумачки живот бољим брачним животом. Цијукова је тим изгубљена за Српство. Нека размисле дакле задруге и поједини добротвори наши, је ли корисно и пробитачно по нас, да се потпомажу оваке вештине? Зар је спала Немачка на нас малене и сиротане, да јој ми пуњимо редове, а наше да разређујемо?!

Посета. Француска списатељица грофица *Колона* посетила је поново Црну Гору. Била је зимуске тамо и кнез Никола ју је примио у аудијенцију 22. јануара о. г. Грофица ова намерна је, да изучава обичаје и живот црногорског народа.

Парастос, *Доброшворна Задруга Српкиња* у *В. Бечкерек*у приредила је у недељу 19. априла о. г. свечан парастос својим упокојеним чланицама.

Девојна утривач. Марта месеца о. г. била је у селу Наталинцима у Србији трка коња. Између 6 тркача била је и девојка, ћерка Животе Коларовића, која је усела голу своју кобилу и дошла прва до мете, која је била удаљена 1500 метара.

Женскиње дијурнисте. Председник кр. судбног стола у Панчеву дозволио је да могу бити и женскиње дијурнисте код суда и већ су две такве примљене и раде. То би се могло учинити и по другим местима, па би се женским отворили нови извори за заслугу, а на то се поље и тако слабо мушки одају.

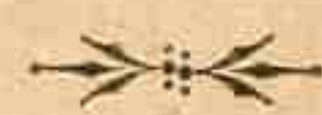
Доброшворна Задруга Српкиња у *Вршцу* приредила је други дан ускреса о. г. лепу забаву с

игранком у корист своје благајне. По извештајима вршачких срп. листова испала је ова забава сјајно, а и материјалан је успех повољан, јер је пало око 300 фор. чисте хасне; цео приход је био 560 фор.

Беседа срп. велике гимназије у Срем. Карловцима приређена је с богатим програмом о *Ђурђевој дне о. г.* Чист приход је намењен сиротим ученицима те школе.

Доброшворна Задруга Српкиња у *В. Кикинди* приредила је у славу своје 25 годишњице о *Ђурђевој дне о. г.* беседу с игранком у корист сиротиње месне без разлике вере и народности. На беседи су суделовали свирком у два гласовира гђа *Вида Вулко-Варађанин* и гђица *Зора Вучешићева* из Новог Сада, војничка музика из Темишвара и месно певачко друштво „Гусле.“ Беседа је била сјајна и добро посећена и донела је 468 ф. чисте хасне, које се поделило на три тамошње добротворне задруге, да их сиротињи својој подели.

Русија. 1897. г. изишли су статистички подаци о *црквама* њиховим и показало се, да је тамо црквена област подељена на 65 епархија. У њима беше 760 манастира, а те је године подигнуто још 12 нових манастира. Уз манастире постоје 134 болнице и више од 84 сиротишта. Осим тога морају манастири да издржавају све малолетне преступнике.

Ч И Т У Љ А.

Јованка пл. Бишиц. Последњих дана месеца марта по н. к. упокојила се у Будапешти Јеврејка *Јованка* пок. *Давида Бишица*, поседница. Ова жена беше необична појава на хуманом пољу, и она има заслуга не само за Јеврејски народ него и за човечанство и за то је одликована била од краља Фрањц-Јосифа I. златном медаљом за заслуге а одликована је и орденом српске краљице Наталије за дарове учињене српским рањеницима у српско бугарском рату. Она је у Будапешти основала више хуманих завода, а први јој је био јеврејска добротворна задруга, којој је била председница пуних 30 година. Најлепши јој је украс у делању њеном будимпештанско сиротиште, у коме има данас више стотина деце мушке и женске без разлике вере и народности, што су нашла у заводу заклона од моралне и физичне пропасти. Она је знала приволети и богатог Јеврејина, барона Хирша, да остави на добротворне цели виш милијуна форината за угарску сиротињу, те сад иде отуд редовно по 10.000 фор. месечно на добротворне цели целог угарског народа. Основала је у Будимпешти народну кујну, где се дневно хране по 6—800 душа сиротиње будапештанске. У сиротињском забавишту пештанском, који је

опет њен рукосад, подигнут јој је споменик. Она је била у 100 хуманих завода у земљи и ван ове почасна чланица, па се и отуда види, колико је заслужна и поштована била ова милосрдна Јеврејка. Слава јој!

† *Јона Радонићна*, тетка данас владајућег кнеза црногорског упокојила се у дубокој старости својој у понедељак 30. марта о. г. Била је узор-домаћица и узор-мајка, која се и до последњег часа бринула о кући и унучади својој и услед тога високо поштована од својте и све околине. Лака јој била прва земља!

† *Катарина удова Дамјановић рођ. Костић* трговкиња из Н. Сада, добра Српкиња, примерна мати и домаћица преминула је 10. (22.) априла о. г. у својој 72. год. живота. Бог да јој душу прости!

† *Персида Мудрић уд Фиритаски* из Нађлака, одлична Српкиња и стална претплатница наша од кад наш лист постоји, упокојила се 8. априла о. г. Нека јој је мио и вечан спомен!

† *Трифун Бранковић* прота и парох фабрички у Темишвару, члан конзисторије и административног одбора епархије темишварске, упокојио се 12. (24.) априла о. г. у 67 год. живота и баш оног дана, кад је навршио 40 година своје ревне и савесне свештеничке службе. Вечна му памет!

† *Марта А. Ћирића* рођ. Марковића преминула је напрасно, лицем на Ђурђев дан о. г. у 5 сати после подне у својој 65. години живота. Беше примерна Српкиња, супруга, домаћица и мати какве се данас ретко налазе; она је са својим пок. супругом Арсеном, занатлијом, својим трудом и радом подигли и унапредили своју кућу, лепо однеговала и добро васпитала своју дечицу, данас угледна два човека и адвоката: Дра Симу и Дра Милана Ћирића, који су је ево, као добри синови до суђена данка поштовали и љубили како се само очекивати могло од добре деце. Покојница је била чланица овдашње добротворне задруге Српкиња све од постанка њена и није ни једну скупштину пропустила а да није дошла. Види се, да јој је и општа народна ствар на срцу лежала. Нека је Бог прими у рајске насладе!

ЈАВНА МОЛБА.

Село наше Збег или Рудник, крај Сентандреје, населише они предци наши, који дођоше са славним Арсенијем Чарнојевићем, патријархом српским из Старе Србије у Сентандреју. Зна се и памти се, да је Арсеније патријарх по године дана, све док му се није начинила кућа у Сентандреји, седео овде у Збегу нашем а у кући, где нам је сада света црква наша.

Ево је већ четврта година, како у овој нашој светој цркви слави сваке године трећи дан св. Духова дична српска омладина, што се учи у Будимпешти, 200-годишњицу од оснивања српске патријаршије Ср. Карловачке.

На ту лепу славу скупља се Богу хвала велики збор српског народа нашега из Сентандреје, Калаза, Помаза, Чобанца, Пеште, Будима и чак са Чепелске Аде. Браћа се виђају са браћом — да се свиколици помоле Богу великоме: да нас сачува и одржи као добре православне Србе.

Верујте нам Браћо и Господо, да је од Бога грехота а од људи нам је зазор и срамота, што је наша света црква Збешка тако опала и овештала, те смо заиста у бризи: како ћемо у њојзи с образом да дочекамо о идућим св. Духовима и свога милог новог владика Лукијана и велики збор народа нашега.

Ми смо Збежани људи сиромашни, а наша црквена општина Сентандрејска се тешко истрошила оправљајући своју изгорелу саборну цркву те не може да оправи нашу свету цркву — ма да је крајње време, да се она оправи и опреми.

У тој нужди својој обраћамо се на тебе мили православни роде и молимо покорно:

Помози роде милостиви да са две, три хиљаде форинти оправимо ову своју стару светињу и да је снабдемо са најнужнијим св. утварима.

Сваки па и најмањи прилог добро нам је дошао, ми ћемо га јавно и захвално признати у српским листовима, оправимо њиме св. цркву Збешку, набавимо јој најнужније утвари и уписаћемо имена племенитих ктитора и приложника у црквени поменик и настојаћемо: да се њима „поје света летургија — овог света као и онога“.

Молимо да се добровољни прилози на оправу Збешке цркве шаљу родољубивоме председнику наше црквене општине г. *Евђену Думчи*, градоначелнику у Сентандреју (Szent-Endre per Budapest).

У Збегу крај Сентандреје на св. Благовести 1898.

Старатељство храма Сошествија св. Духа:

Јов. Пачариз,

парох.

С. Мартиновић,
ратар, I тугор.

Стеван В. Поповић,
управ. Текелијина завода,
II тугор.

САДРЖАЈ: Кикинђанке. — Гошћи. Јова. — Да ли има каку вредност и субјективно посматрање лепоте? Т. Марјановић. — Санак. Урош Тројановић. — Дописи: Рума. Др. Д. Ј. Д. — Николи Милица Петровићева. — Рад добротворних задруга Српкиња. Нови Сад. — Панчево (Свршетак). — Митровица. — Загреб. — Белешке. — Листак. Дневник једне младе Српкињице. (Свршетак.) Д. Неранцић-Брашованова, Златица. — Ковчежић. — Јавна молба.